

Yttrande

Dnr 20UN155
2020-11-19

Utbildningsnämnden

Förslag till yttrande över motion (V) – Mobilfritt under skoltid i Gävle kommuns grundskolor

Inledning

Kommunstyrelsen har begärt ett yttrande från utbildningsnämnden i ärendet Motion (V) – Mobilfritt under skoltid i Gävle kommuns grundskolor. Ärendet har diarienummer 20KS393.

I motionen yrkas att alla kommunens grundskolor ska vara mobilfria under skoltid.

Yttrande från Utbildning Gävle

Regelverk och tolkningar

Av 5 kap. 5 § skollagen framgår att ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Rektor beslutar om ordningsregler.

När rektor beslutar om ordningsregler är det möjligt att reglera användandet av mobiltelefoner om det finns en problematik som påverkar elevernas skolsituation. Av 5 kap. 22 och 23 §§ skollagen framgår att rektor eller en lärare får omhänderta föremål som används på ett sätt som är störande för utbildningen eller som kan utgöra en fara för säkerheten i denna. Om användandet av mobiltelefoner stör utbildningen så kan en lärare omhänderta mobiltelefonen. Det är alltid läraren eller rektorn som avgör om användningen är störande. Om en elev vägrar att lämna ifrån sig en mobiltelefon efter uppmaning från läraren kan läraren visa ut eleven från klassrummet.

En grundläggande princip är att skolhuvudmannen inte får fatta sådana beslut som enligt skollagen ska fattas av rektor. Detta innebär att det endast är rektor, samt i förekommande fall läraren, som får besluta om ordningsregler på sin skolenhet eller om att omhänderta föremål.

Skolinspektionen framhåller 2009-02-26 i ett beslut (Dnr 41-SV2008:529) att det inte är möjligt att generellt förbjuda medtagande eller användande av mobiltelefoner på skolområdet och framhåller vikten av att skolan tydligt informerar elever och deras föräldrar om frivilligheten.

JP-Skolnet (juristtjänst som Utbildning Gävle anlitar) skriver 30 september 2016 i en analys om elevers mobiltelefonanvändning i skolan att möjligheten enligt 5 kap 22 § beslagta föremål inte inbegriper en rätt till kroppsvisitation. Rektor eller lärare kan alltså inte omhänderta ett föremål som är dolt i exempelvis en väska eller ett klädesplagg.

Eftersom det är rektorns uppgift att organisera och leda arbetet har rektorn möjlighet att utfärda de ordningsregler som behövs på skolan enligt 5 kap. 5 § skollagen. Hur mobilanvändande ska ske och inte ske på skolan är en sådan sak som lämpligen kan innefattas i ordningsreglerna. Det är viktigt att ordningsreglerna inte strider mot någon bestämmelse eller medför att disciplinära åtgärder utformas eller tillämpas på ett sådant sätt att det är kränkande för elever.

Om en elev inte följer ordningsreglerna på skolan kan disciplinära åtgärder vidtas endast om överträdelsen är så pass allvarlig att en disciplinär åtgärd i 5 kapitlet aktualiseras. En överträdelse av ordningsregler i sig kan dock inte leda till en disciplinär åtgärd. Om det finns grund för att aktualisera en disciplinär åtgärd måste den stå i rimlig proportion till elevens överträdelse. En telefon som stör undervisningen genom att den ringer kan exempelvis beslagas enligt 5 kap. 22 § skollagen. En annan åtgärd som kan aktualiseras är utvisning ur klassrummet enligt 5 kap. 7 § skollagen om elevens telefon, trots tillsägelse, fortsätter att ringa.

Januariöverenskommelsen

I januari 2019 slöts januariavtalet - en sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna. Januariavtalet består av 73 punkter, varav punkterna 49–57 har rubriken ”Skolan”.

Punkt 53 har underrubriken ”skapa studiero” och beskriver att en nationell plan för studiero och trygghet i skolan ska genomföras. Ett mobilförbud ska införas i klassrum, med rätt för rektor/lärare att bestämma att mobiler kan/ska användas vid olika tillfällen med bestämda syften (Ds hösten 2019. Ny lagstiftning från 1 januari 2021).

Utbildningsministerns pressekreterare meddelar 20 november 2020 i ett mejl till Utbildning Gävle att mobilförbudet är en av flera delar i den nationella plan för trygghet och studiero som håller på att tas fram via en utredare som biträder Utbildningsdepartementet. Hon tror att det inom kort kommer att komma resultat.

Pågående i Gävle kommuns grundskolor

Det kan uppstå olika typer av störningar i verksamheten utifrån elevers användande av mobiltelefoner. Mobilfria skoldagar och mobilfria lektioner är en aktuell fråga i utbildningsnämndens grundskolor. Skolorna hanterar detta på olika sätt. Några exempel på skolors hantering är inlåsning av telefonerna i numrerade ställ, förbud under lektioner, insamlande av telefoner, mobilfritt under skoltid.

Motionären anför Vallbacksskolan som ett exempel på skola som infört mobilfri skoldag. Vallbacksskolan har ännu inte utvärderat den mobilfria skoldagen.

Det har uppstått viss problematik och funderingar i skolor utifrån framför allt förvaring och ansvar vid insamling av mobiltelefoner. Det handlar exempelvis om ansvar för skador på telefonerna i samband med förvaringen, telefoner som är i inspelningsläge och spelar in samtal av olika slag och stöldrisken. Gävle kommuns grundskolor har olika sätt att hantera frågan, men frågan är levande inom samtliga rektorsområden.

Utbildning Gävles skolor arbetar med frågor kring trygghet och studiero utifrån de bestämmelser som finns i skollagens femte kapitel.

Rektor beslutar enligt 5 kap. 5§ skollagen om ordningsregler.

Skolhuvudmannen får inte fatta sådana beslut som enligt skollagen ska fattas av rektor.

När ny lagstiftning genomförs arbetar skolorna givetvis efter den.

Förslag

Utbildningsnämnden föreslår utifrån vad som beskrivits ovan kommunfullmäktige att avslå motionen.

Tomas Hartikainen
Sektorchef
Utbildning Gävle